Данилюк І.В., к.е.н., доцент ТНЕУ
Данилюк О., к.е.н., доцент ТДТУ

АУДИТ З ВИКОРИСТАННЯМ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ: ЗОНИ РИЗИКУ

Впровадження комп'ютерів в обліковий процес суттєво вплинуло на проведення аудиту. При цьому велике значення мають власні характеристики системи обробки даних, тому що вони впливають на систему внутрішнього контролю, вибір виду перевірок, на основі яких можна визначити характер, тривалість і обсяги аудиторських процедур.

Навіть при використанні сучасних інформаційних систем неможливо уникнути помилок й переважно таке трапляється через навмисні дії, неуважність чи незнання людини. Усі програмні продукти, а зокрема 1С Бухгалтерія, складаються з певних алгоритмів, тому кваліфікованому спеціалісту з програмування не складно розібратися з цією алгоритмічною мовою і дописати, наприклад, алгоритм, при якому округлення цифр процентів банку по депозитних рахунках або процентів за кредит віднімалися від рахунка підприємства і зараховувалися б на власний рахунок цього спеціаліста. Можна виділити ще ряд махінацій: знищення або додавання проводок і первинних документів по них, коригування формул розрахунків податків чи заробітної плати на рівні алгоритмів.

Так, при використанні комп'ютера помилки можуть з'явитися в таких випадках.

- при підготовці вихідних даних, пов'язаних з ланцюгом операцій по одержанню дозволу на запуск системи;
- при немашинній обробці вихідних даних, наприклад, при підсумовуванні вручну бухгалтерських даних (тобто у процесі формування контрольних сум);
- при перетворенні вихідних даних у машинозчитувальну форму;
- при ідентифікації вхідних файлів для використання в обробці;
- при передачі інформації від однієї програми до іншої;
- при запиті файлів для одержання додаткової інформації з окремих угод (наприклад, таблиць перевірених постачальників);
- при ініціюванні операцій комп'ютером;
- при створенні вихідних файлів або коригуванні головних файлів;
- при зміні головних файлів (додаванні, знищенні або зміні записів) поза звичайним для кожного циклу ланцюгом операцій у результаті виконання процедур супроводу;
- при генеруванні вихідних звітів або файлів;

- при виправленні помилок, виявлених у результаті виконання процедур контролю;
- при використанні персоналом вихідних даних і пристроїв, включаючи звіти і дисплеї [5; с. 214].

Оцінюючи ризик ефективності контролю в комп'ютерному середовищі, зазначимо, що прикладний контроль здійснюється за трьома напрямами:

- контроль вхідних даних;
- контроль процесу обробки;
- контроль вихідних даних [2; с. 234].

Враховуючи особливості даних та їх електронної обробки, виділяють декілька видів ризику (Рис. 1)

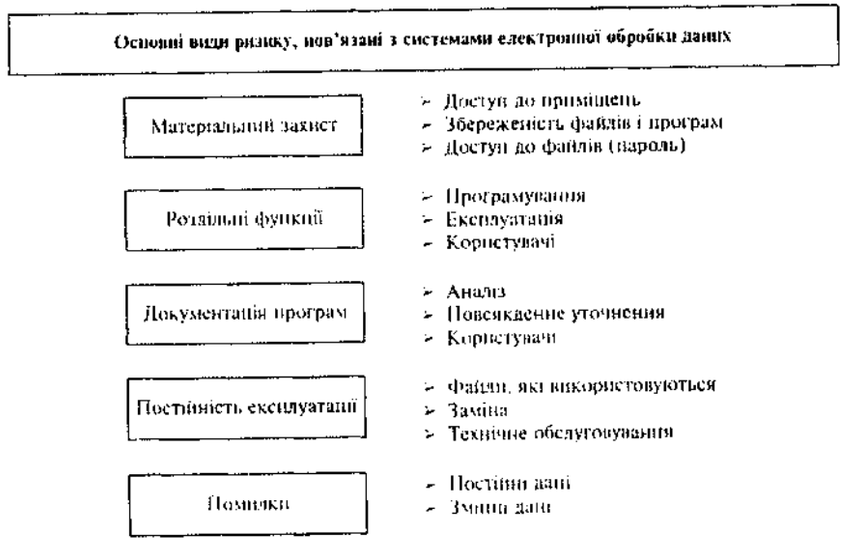

Рис. 1. Основні види ризику, пов'язані з системою КОД [2; с.235]

Найбільш слабке місце комп'ютерних систем – введення даних, коли відомості про господарські операції переносяться із вихідних документів на машинозчитувальні пристрої. Якщо введено перекручені дані, то вони можуть пройти обробку невиявленими, а при наступному виявленні їх коригування буде надзвичайно складним.

Контроль за процесом обробки здійснюється за допомогою вмонтованих у головну програму підпрограм виявлення збійних ситуацій. Контроль вихідних даних стосується, в основному, поширення звітів, проте він та-

кож дає останню можливість виявити перекручення і зіставити вхідні контрольні суми з вихідними.

Отже, комп'ютер часто надає величезні переваги, завдяки його здатності швидко опрацьовувати великі обсяги числової інформації. Але, існують зони ризиків під час використання комп'ютерної техніки аудитором.

Так, Кулаковська Л.П., Піча Ю.В. виділяють наступні основні зони ризику, пов'язані з використанням комп'ютерів для аудитора при оцінці системи:

- відсутність можливості відстеження угод при аудиті;
- зайва довіра до комп'ютерного контролю;
- відсутність адекватних запобіжних заходів на випадок несправності комп'ютера;
- ризик числових помилок, що є результатом використання неточних довідкових даних;
- велика залежність від малочисленних фахівців-програмістів.

Обробка економічної інформації клієнта за допомогою комп'ютера має значні переваги перед традиційними методами обробки інформації, а саме:

- надає можливість збільшити ефективність аудиторської роботи, зменшивши при цьому витрати;
- зменшує кількість даних, що обробляються вручну, внаслідок чого в аудитора з'являється час для детальнішої перевірки документів;
- надає можливість розширити сферу аудиторської перевірки, збільшити кількість проведених тестів;
- зниження ризику аудитора, пов'язаного з тестами, вибірковою перевіркою;
- зручність користування: можливість одночасно працювати з багатьма документами та спостерігати, як зміна показників одного документа відображається на інформації інших, пов'язаних з ним.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Аудит: Підручник [для студентів спеціальності " Облік і аудит" вищих навчальних закладів]./ Ф.Ф. Бутинець – [3-тє вид. доп. і перероб.] - Житомир: ПП "Рута", 2006.– 512с.
2. Івахненков С.В. Комп'ютерний аудит: контрольні методики і технології. / С.В. Івахненков – К: Знання, 2005.– 286с.
3. Івахненков С.В. Аудиторське програмне забезпечення для аналізу даних // www. sites.google.com [електрон. ресурс].
4. Ільвіна С.Б. Основи аудиту: Навчально – практичний посібник.– / С.Б. Ільвіна К.: Контор, 2006р - 378с.
5. Кулаковська Л.П. Організація і методика аудиту: Підручник / Л.П. Кулаковська, Ю.В. Піча – К: Каравела, 2009. – 544с.
6. Лісіна В.Ю. Інформаційні технології у обліку та аудиті. Аудит інформаційних технологій[електрон. ресурс // /www.gc.ua.
7. Ларікова Л.Ф. Процедури щодо створення комплексної системи автоматизації аудиту / Л.Ф. Ларікова //Аудитор України, 2009. – № 13-14, липень. С. 54 – 59.
8. Назаренко О.О., Михайленко Ю.В. Автоматизація аудиту в Україні: підходи і програмне забезпечення // /www.rusnauka.com [електрон. ресурс].
9. Ніконова О. В. Системи СААТ – новий інструментарій у проведенні аудиту / О.В. Ніконова // Фінансовий контроль, 2007. – №6 – с. 60- 64.
10. Особливості аудиту в середовищі комп'ютерних інформаційних систем згідно до Міжнародних стандартів аудиту//[електрон. ресурс] www.eprints.ksame.kharkov.ua.
11. Піча Ю. В. Використання комп'ютерної техніки в аудиторських послугах [електрон. ресурс]/ Ю.В. Піча // www.readbookz.com.